

Raadsvoorstel

Onderwerp	Raadsvoorstel Rekenkameronderzoek Arbeidsmigranten in Zoetermeer
Zaakid	2025-100583
Auteur	Anna de Vries - Asselbergs +31793468269 A.E.de.Vries@zoetermeer.nl
Directeur	drs. R. Blokland MCM

Uiterste behandeldatum (+ reden)	
Programma(s)	Alle
Eerdere besluitvorming	
Samenvatting	In 2020 verscheen het rapport '<i>Geen tweederangsburgers</i>' van het Aanjaagteam onder leiding van Emile Roemer. Daaruit blijkt dat arbeidsmigranten in Nederland kwetsbaar zijn. Ze hebben vaak te maken met slechte huisvesting, beperkte registratie en weinig bescherming. Het rapport geeft adviezen om hun situatie te verbeteren, zoals betere regels voor uitzendbureaus en meer aandacht voor gezondheid en welzijn. De Rekenkamer Zoetermeer wilde weten hoe het zit met arbeidsmigranten in Zoetermeer. Uit het voorliggende onderzoek concludeert de Rekenkamer dat er, qua arbeidsmigranten, in Zoetermeer bovengemiddeld veel gezinnen wonen die hier al relatief langere tijd zijn (ten opzichte van vergelijkbare gemeenten). De gemeente heeft geen specifiek beleid of aandacht voor deze groep inwoners. De gemeente Zoetermeer heeft weinig last van de dakloosheidsproblematiek die in grote steden vaak wordt geassocieerd met arbeidsmigranten. Dit komt mede doordat Den Haag als centrumgemeente verantwoordelijk is voor de maatschappelijke opvang. Een punt van zorg is dat de registratie van arbeidsmigranten nog niet goed is geregeld, dat is een landelijk probleem. Tot slot concludeert de Rekenkamer dat raadsleden zich bewust zijn van de landelijke ontwikkelingen rondom arbeidsmigratie, maar dat zij nog beperkte kennis hebben van de situatie in de eigen gemeente. De Rekenkamer heeft diverse aanbevelingen geformuleerd aan zowel raad als college. De Rekenkamer vindt dat het gemeentebestuur zich vooral moet richten op participatie en integratie van arbeidsmigranten. Omdat veel van hen hier blijven wonen, is het belangrijk dat ze goed mee kunnen doen in de samenleving. De informatie uit dit onderzoek helpt de gemeenteraad om betere keuzes te maken en het gesprek aan te gaan over de toekomst van arbeidsmigranten in Zoetermeer. Voorgesteld wordt deze aanbevelingen over te nemen.
Bijlagen	1. Aanbiedingsbrief raad en college onderzoek Arbeidsmigranten in Zoetermeer 2. Onderzoeksrapport 'Arbeidsmigratie Zoetermeer' 3. Bestuurlijke nota Arbeidsmigranten in Zoetermeer 4. Bestuurlijke reactie rekenkameronderzoek Arbeidsmigranten in Zoetermeer

Raadsbesluit

Raadsvoorstel Rekenkameronderzoek Arbeidsmigranten in Zoetermeer
2025-100583

De raad van de gemeente Zoetermeer;

Gelezen het onderzoeksrapport van de Rekenkamer over Arbeidsmigranten in Zoetermeer en de bestuurlijke reactie hierop van het college van B&W

Besluit

Met betrekking tot de aanbevelingen gedaan aan raad en college:

1. a. aanbeveling 1 van de Rekenkamer, over het ontwikkelen van (integratie)beleid over te nemen en
b. het college te verzoeken hiertoe een voorstel voor te bereiden
c. met daarin aandacht voor ondersteuning van arbeidsmigranten op het gebied van integratie, huisvesting en toegang tot voorzieningen
d. dit uiterlijk vóór het zomerreces van 2026 ter besluitvorming aan de raad voor te leggen.
2. a. aanbeveling 2 van de Rekenkamer, over de informatiepositie van de raad over te nemen en
b. het college te verzoeken om jaarlijkse monitoring van arbeidsmigranten op te nemen in de P&C-cyclus en
c. het college en het presidium te verzoeken waar mogelijk en opportuun contactmomenten te organiseren met betrokken partijen en
d. dit in elk geval ter voorbereiding op het onder besluitpunt 1 te ontwikkelen beleid te doen.

Met betrekking tot de aanbevelingen gedaan aan het college:

3. a. aanbeveling 3 van de Rekenkamer, over een geïntegreerde beleidsaanpak over te nemen en
b. het college op te dragen in de beleidsontwikkeling naast registratie en wonen ook aansluiting te zoeken bij andere domeinen zoals onderwijs, zorg en participatie om zodoende maatwerk voor arbeidsmigranten mogelijk te maken.
4. a. aanbeveling 4 van de Rekenkamer, over de rol die de gemeente wil pakken, over te nemen en
b. het college te verzoeken te kiezen voor een voortrekkersrol door
c. in elk geval te zorgen voor een intensivering van de aanpak rondom registratie van arbeidsmigranten en handhaving van woonfraude en
d. het college te verzoeken om uiterlijk 31-03-2026 aan de raad te rapporteren over de wijze waarop het college besluitpunt 4b en 4c wil realiseren.
5. a. aanbeveling 5 van de Rekenkamer, over de bevordering van participatie over te nemen en
b. het college te verzoeken om, naast het opzetten van het WIN-punt¹, de mogelijkheden om te investeren in zaken als meertalige communicatie en toegankelijke informatie over rechten, plichten en voorzieningen te onderzoeken en
c. het college te verzoeken om het resultaat van het onder besluitpunt 5b genoemde onderzoek onderdeel te laten uitmaken van de onder besluitpunt 1 genoemde beleidsontwikkeling.

¹ Work In NL-punt

Over dit besluit geen referendum mogelijk te maken omdat het een organisatorische aangelegenheid van de raad betreft.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad op 13 oktober 2025

de griffier,

de voorzitter,

drs. R. Blokland MCM

drs. M.J. Bezuijen

Toelichting

Probleemstelling en kader

In oktober 2020 verscheen het rapport 'Geen tweederangsburgers' van het Aanjaagteam Bescherming Arbeidsmigranten onder voorzitterschap van Emile Roemer. Hieruit blijkt dat arbeidsmigranten in Nederland kwetsbaar zijn. Het aanjaagteam heeft op verzoek van het kabinet daarom voorstellen gedaan die de positie van arbeidsmigranten op de korte en (middel)lange termijn kunnen verbeteren. De aanbevelingen richten zich onder andere op een betere beheersing van de uitzendsector, de registratie van arbeidsmigranten, huisvesting, gezondheid en welzijn. Arbeidsmigranten leven deels onder de radar. De registratie is beperkt. Er zijn mogelijke risico's voor zowel de arbeidsmigranten zelf (die krijgt in het ergste geval te maken met huisvesting en omgangsvormen die ver onder de menselijke maat liggen) als voor de samenleving (ondermijning, sociale samenhang).

De Rekenkamer is benieuwd naar de populatiekenmerken van arbeidsmigranten in Zoetermeer en in hoeverre de genoemde problematiek ook in Zoetermeer speelt. De Rekenkamer heeft daarom de volgende onderzoeksvraag geformuleerd: *Wat is de aard en omvang van arbeidsmigranten in Zoetermeer, hoe gaat de gemeente met deze groep om, welke maatschappelijke effecten zijn toe te schrijven aan arbeidsmigranten en wat is de informatiepositie van de raad?*

Conclusies

Op basis van de bevindingen zoals verwoord in het onderzoeksrapport, heeft de Rekenkamer de volgende conclusies getrokken:

1. De populatie woonachtige en geregistreerde arbeidsmigranten in Zoetermeer is relatief klein vergeleken met soortgelijke gemeenten. De gemeente Zoetermeer onderscheidt zich doordat hier relatief veel arbeidsmigranten in gezinnen verblijven en die langer dan vijf jaar in de gemeente verblijven. Dit is een indicatie dat arbeidsmigranten in Zoetermeer meer dan op andere plekken blijvende inwoners van de stad zijn. Ze betalen belastingen, hun kinderen gaan in Zoetermeer naar school, enzovoorts. Dit rekenkameronderzoek kan overigens geen uitspraken doen over de mate waarin arbeidsmigranten participeren in de samenleving. De verdeling van arbeidsmigranten over herkomstlanden en arbeidsmarktsectoren reflecteert in grote lijnen de landelijke patronen. Dat betekent veel Oost-Europeanen, die werken in uitzendbanen.
2. De gemeente Zoetermeer heeft op de meeste beleidsterreinen geen specifieke aandacht of regelingen voor hier woonachtige arbeidsmigranten. In navolging van de landelijke aandacht voor dit thema en de commissie Roemer komt daar nu verandering in. In een beleidsdocument rondom de BRP werd in begin 2025 al expliciet stilgestaan bij de registratie van arbeidsmigranten. Daarnaast is intern binnen de gemeente een beleidsstuk rondom wonen in ontwikkeling, meer specifiek gericht op woonfraude (betreft de definitie van woonfraude, hoe ver deze reikt en wat de consequenties ervan zijn). Ten slotte zet de arbeidsmarktregio een WIN-punt op om arbeidsmigranten beter te informeren. Zoetermeer volgt hiermee de mogelijkheden die het momentum van landelijke ontwikkelingen bieden, maar is geen koploper op dit onderwerp.
3. Zoetermeer heeft maar beperkt last van dakloosheidsproblematiek die in grote steden vaak wordt geassocieerd met arbeidsmigranten. Dat komt mede omdat Den Haag als centrumgemeente verantwoordelijk is voor de maatschappelijke opvang. De gemeentelijke werkgroep die zich met woonfraude bezighoudt, komt bij controles (met name op leegstaande woningen) met enige regelmaat ongeregistreerde arbeidsmigranten tegen. Daarnaast is er soms wel sprake van overlast door overvolle woningen. Het hiervoor genoemde beleidsstuk ten aanzien van woonfraude (dat overigens een breder

maatschappelijk probleem is dat zich niet beperkt tot arbeidsmigranten), adresseert mede deze gevallen.

4. Raadsleden zijn zich bewust van de landelijke ontwikkelingen rondom arbeidsmigratie, maar hebben nog beperkte kennis van de situatie in de eigen gemeente. Ze zoeken met name houvast rondom de sociaaleconomische kansen en uitdagingen die arbeidsmigranten bieden in de gemeente. Onderzoeken zoals deze vormen hierin een eerste stap.

Aanbevelingen

Naar aanleiding van de conclusies heeft de Rekenkamer de volgende aanbevelingen voor de raad en het college geformuleerd:

Aan de raad en het college

1. Aangezien veel arbeidsmigranten langdurig in Zoetermeer verblijven en hier een (gezins)leven opbouwen, is het zinvol om beleid te ontwikkelen dat hen ondersteunt in integratie, huisvesting en toegang tot voorzieningen, vergelijkbaar met andere inwoners. Gelet op de verblijfsduur ligt integratiebeleid meer voor de hand dan (beleid gericht op) tijdelijke ondersteuning.
2. Raadsleden hebben behoefte aan meer inzicht in de lokale situatie. Jaarlijkse monitoring, regelmatige rapportages en contactmomenten zoals werkbezoeken of een ronde-tafel-gesprek met betrokken partijen (inclusief arbeidsmigranten zelf) kunnen helpen om beter geïnformeerd te raken en beter onderbouwde besluiten te nemen.

Aan het college

3. De gemeente staat nog aan het begin van haar beleidsvorming. De Rekenkamer beveelt aan om naast registratie en wonen ook andere domeinen zoals onderwijs, zorg en participatie in het beleid te betrekken. Omdat bovengemiddeld veel arbeidsmigranten vergelijkbaar zijn met andere inwoners, kan een geïntegreerde aanpak logisch zijn, mits er ruimte is voor maatwerk. Aangezien uit dit onderzoek blijkt dat veel arbeidsmigranten al langere tijd in Zoetermeer wonen, is het van belang tempo te maken met het maken van beleid.
4. Zoetermeer volgt nu vooral landelijke ontwikkelingen, maar kan overwegen om zelf actiever te worden. Er is momenteel weinig maatschappelijke problematiek, zodat de gemeente nu weloverwogen een keuze kan maken welke rol zij wil pakken: een voortrekkersrol nemen (met eigen initiatieven) of een meer afwachterende rol (landelijke ontwikkelingen blijven volgen). Een intensivering van de aanpak rondom registratie van arbeidsmigranten en handhaving van woonfraude zou, gelet op de mogelijke maatschappelijke gevolgen als dit niet wordt aangepakt, op zijn plaats zijn. Kiest de gemeente voor de tweede optie, dan kan het gebeuren dat de gemeente acuut moet handelen in het geval zich toch problemen voordoen.
5. Het opzetten van een WIN-punt is een goede stap. Aanvullend kan de gemeente investeren in meertalige communicatie en toegankelijke informatie over rechten, plichten en voorzieningen. Zo kan de gemeente de participatie van arbeidsmigranten bevorderen.

Voorstel/keuzemogelijkheden/risico's

Uit dit onderzoek blijkt dat er in Zoetermeer bovengemiddeld veel gezinnen wonen die al relatief lang in de gemeente verblijven. Op basis van die bevinding is de Rekenkamer van mening dat het beleid zich zou moeten richten op integratie van deze groep nieuwe inwoners.

De besluitpunten 1 en 3 zien op beleidsontwikkeling van beleid specifiek voor arbeidsmigranten gericht op integratie, huisvesting en toegang tot voorzieningen en aanvullend waar mogelijk

geïntegreerd in bestaand beleid op het gebied van onderwijs, zorg en participatie. Met besluitpunt 5 geeft de Rekenkamer nog enkele praktische wenken voor het beleid.

Besluitpunt 4 heeft tot doel dat de gemeente ervoor kiest om, in elk geval op onderdelen, een voortrekkersrol te nemen en het beleid rondom registratie van arbeidsmigranten en handhaving van woonfraude te intensiveren.

Besluitpunt 2 ten slotte dient om de informatiepositie van de raad te verstevigen. Aan de voorkant van de beleidsontwikkeling door met betrokken partijen (inclusief arbeidsmigranten zelf!) te spreken en aan de achterkant door te zorgen voor goede monitoring en rapportage.

Financiën

Dit raadsbesluit heeft geen financiële gevolgen. De eventuele uitwerking van de aanbevelingen kan wel financiële gevolgen met zich meebrengen.

Controleprotocol

n.v.t.

Participatie en Communicatie

n.v.t.

Duurzaamheid

n.v.t.

Toegankelijkheid en bruikbaarheid voor gehandicapten

n.v.t.

Rapportage en evaluatie

Planning

Voor de beleidsontwikkeling wordt het college verzocht om uiterlijk vóór het zomerreces van 2026 een voorstel ter besluitvorming aan de raad voor te leggen.

Tevens wordt het college verzocht om uiterlijk 31 maart 2026 aan de raad te rapporteren over de wijze waarop het college besluitpunt 4 wil realiseren.